

dr Robert Rogoziński
Uniwersytet Gdański

Clarence'a Irvinga Lewisa pragmatyczna interpretacja etyki Kantowskiej.

Całość dzieła C.I. Lewisa, jednego z najważniejszych przedstawicieli ruchu pragmatycznego w USA, daje się ująć jako formę pragmatycznej czy transcendentalno-empirycznej interpretacji Kanta. Tak dzieje się też w etyce. Lewis podziela z Kantem przekonanie, że człowiek jest istotą racjonalną i że jako taki jest istotą etyczną, że – słowem – racjonalność stanowi źródło norm moralnych, jednakże racjonalności tej nadaje odmienne od Kanta, pragmatyczne znaczenie. Racjonalność zasadza się – jego zdaniem - na tym, że zachowanie człowieka zawsze zorientowane jest na pewien cel, który wybiera samodzielnie i sam odnajduje reguły służące jego osiągnięciu, postępując przy tym w sposób niesprzeczny na gruncie dostępnej mu wiedzy. Naczelnym imperatywem racjonalności jest zachowanie spójności praktycznej (spójność logiczna jest tylko szczególnym przypadkiem spójności pragmatycznej), co polega na dążeniu do maksymalizacji dobra tak w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym.

Pojmowanie człowieka jako istoty, która kieruje się własnymi regułami w postępowaniu wiąże się z pragmatycznym rozumieniem *a priori* możliwej wiedzy. Twierdzi się tutaj, że *a priori* możliwych przyszłych doświadczeń wyrasta z doświadczeń minionych, już zaktualizowanych. Tak samo dzieje się z normami dotyczącymi słuszności i dobra: wyrastają one z pewnych wcześniejszych doświadczeń, które dotychczas przekonywały nas, że podjęcie takich to a takich działań prowadzi do pożądanых konsekwencji, i zalecają przyjęcie tych sposobów postępowania w przyszłości. Nie są regułami absolutnymi, danymi niejako z góry, ale zachowują swój prawodawczy charakter z uwagi na stały sukces człowieka w dawaniu sobie rady z otaczającym środowiskiem i wzbogacaniu ludzkiego życia. Nie są prawdziwe, ani fałszywe, ale raczej stanowią ograniczenia, które nakładane są na nasze decyzje, działania czy interpretacje, o ile mamy zachować spójność i które jako takie mogą być odrzucone, jeśli okaże się, że nie służą dobrze wzbogacaniu wiedzy i egzystencji ludzkiej. W ten sposób normy odnośnie słuszności i dobra zostają osadzone w praktycznie i empirycznie pojętym *a priori*.

Wystąpienie moje obejmuje zatem:

1. Kwestię relacji zachodzącej pomiędzy racjonalnością i etyką u Kanta i u Lewisa, w tym kwestię spójności logicznej u Kanta i spójności pragmatycznej u Lewisa.
2. Zagadnienie *a priori* pragmatycznego jako podstawy dla formułowania sądów etycznych.
3. Problem pragmatycznego przeformułowania imperatywów hipotetycznych i kategorycznego i jego konsekwencje dla formułowania sądów moralnych.